

Hodnocení vlivů záměru
„Navýšení nakládání s vodami Ploučnice na jezu
ř.km 4,512“
na evropsky významnou lokalitu **Dolní
Ploučnice**

podle § 45i zákona č. 114/1992 Sb.

Mgr. Ondřej Volf
autorizovaná osoba pro hodnocení dle § 45i zák. 114/1992 Sb.

březen 2006

Zpracoval:

Mgr. Ondřej Volf
autorizovaná osoba pro hodnocení dle § 45i zák. 114/1992 Sb.

Francouzská 80/6
120 00 Praha 2
IČ: 71682821

mobil: 604 322 541
email: martina.volf@volny.cz

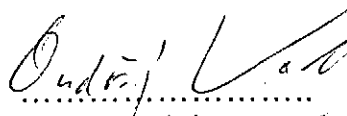
Odborné konzultace:

Ing. Vladimír Němec, Správa CHKO České středohoří

Igor Pavlík, AOPK Ústí nad Labem

Mgr. Eva Chvojková, autor. osoba pro hodnocení dle § 45i zák. 114/1992 Sb.

V Praze dne 15. března 2006

.....
podpis
Mgr. Ondřej Volf

Obsah

1. Úvod
2. Charakteristika životního prostředí v dotčeném území
 - 2.1 Stručný popis území evropsky významné lokality Dolní Ploučnice
 - 2.2 Popis území dotčeného posuzovaným záměrem
 - 2.3 Předměty ochrany evropsky významné lokality Dolní Ploučnice
3. Charakteristika zamýšleného zásahu
4. Posouzení vlivů investičního záměru na evropsky významnou lokalitu Dolní Ploučnice
 - 4.1 Zhodnocení úplnosti podkladů
 - 4.2 Vyhodnocení vlivů záměru na lokalitu a její předměty ochrany
 - Povaha a rozsah vlivů obecně
 - Povaha a rozsah vlivů na jednotlivé předměty ochrany
 - Posouzení závažnosti těchto dopadů na předměty ochrany dané lokality
 - Posouzení závažnosti těchto dopadů na předměty ochrany dané lokality
 - 4.3 Vyhodnocení možných kumulativních vlivů
 - 4.4 Celkové posouzení záměru
5. Seznam literatury a použitých podkladů
6. Seznam příloh

1. Úvod

V souvislosti se vstupem České republiky do Evropské unie vyvstala povinnost implementovat do české legislativy právní normy Evropské unie na ochranu přírody. Při novelizaci zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny v roce 2004 tak byly do českého legislativního rámce transponovány dvě klíčové směrnice – Směrnice Rady č. 79/409/EEC o ochraně volně žijících ptáků a Směrnice Rady č. 92/43/EEC o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin.

Součástí těchto směrnic je i povinnost zajistit územní ochranu pro vybraná stanoviště – biotopy – a lokality vybraných organismů tzv. Natura 2000. Následně je nutno posuzovat vliv jakýchkoliv plánovaných záměrů včetně těch koncepčního charakteru na tento systém územní ochrany ohrožených fenoménů.

Tyto povinnosti stanovuje § 45 h zák. č. 114/1992, který říká: „Jakákoliv koncepce nebo záměr, který může samostatně nebo ve spojení s jinými významně ovlivnit území evropsky významné lokality nebo ptačí oblasti, podléhá hodnocení jeho důsledků na toto území a stav jeho ochrany z uvedených hledisek...“ Dále k tomu § 45 i odst. 2: „Jestliže orgán ochrany přírody svým stanoviskem podle odstavce 1 významný vliv podle § 45h odst. 1 nevyloučí, musí být daná koncepce nebo záměr předmětem posouzení podle tohoto ustanovení a zvláštních právních předpisů“.

Cílem hodnocení je posoudit vliv navýšení nakládání s vodami v souvislosti s rekonstrukcí jezu na Ploučnici na ř.km. 4,512 pro energetické účely na předměty ochrany evropsky významné lokality (EVL) Dolní Ploučnice. Předmětem ochrany této EVL jsou tři živočišné druhy: losos atlantský *Salmo salar*, kuňka ohnivá *Bombina bombina* a vydra říční *Lutra lutra*.

Hodnocení podle § 45i zákona 114/1992 Sb. je vytvořeno na základě stanoviska zodpovědného orgánu ochrany přírody, jímž je Správa CHKO České středohoří (č.j. MVHT/6006/024/05-Nc). Zadavatelem tohoto hodnocení a zároveň investorem akce je firma Třebenský Pavel, Na Baních 1264, Praha - Zbraslav.

2. Charakteristika životního prostředí v dotčeném území

2.1 Stručný popis evropsky významné lokality Dolní Ploučnice

EVL Dolní Ploučnice chrání dolní tok Ploučnice, včetně částí její nivy, od ústí řeky do Labe v Děčíně po Českou Lípou. Nachází se na území Libereckého a Ústeckého kraje. Jedná se o cca 34 km menšího až středně velkého toku, v nadmořské výšce 134 m u ústí až 244 m u vtoku potoka Šporka u České Lípy.

Řeka většinou protéká úzkým až kaňonovitým údolím ve Verneřické části Českého středohoří, pouze na několika místech se rozšiřuje a tvoří meandry v širší nivě. Tok zde dosahuje výrazného klesání, v posledních 16 km před vtokem do Labe dokonce 6,4 %. Řeka je sycena řadou menších přítoků, její průtok má poměrně vyrovnaný charakter v průběhu celého roku.

Tok si zachoval přirozený charakter, ale je do značné míry ovlivněn výstavbou jezů v minulosti a na mnoha místech protéká zástavbou. Kvalita vody v řece je relativně dobrá, ačkoliv v horní části je pod vlivem těžby uranové rudy ve Stráži pod Ralskem.

Tok Ploučnice je významnou migrační cestou lososa atlantského, některé jeho části – především kolem Benešova nad Ploučnicí – a přítoky jsou též trdlišti (místa rozmnožování druhu).

Pro zajištění dostatečně velkého biotopu pro existenci a migraci vydry EVL zahrnuje též některé přilehající části na svazích údolí.

V horní části u České Lípy EVL zabírá i část nivy s mokřady, které jsou místem výskytu kuňky ohnivě.

2.2 Popis území dotčeného posuzovaným záměrem

Část toku dotčeného plánovaným záměrem se nalézá v dolní části Ploučnice na předměstí Děčína mezi místními částmi Bechlejovice a Březiny. Levý břeh tvoří cca 2 metry vysoká kamenná zeď, za ní jsou pak zahrady, obytná zástavba a místní komunikace. Mezi řekou a plotem zahrad je cca metr široký travnatý pás s rozptýlenou zelení. Na pravém břehu je zeď o cca 0,5 metru vyšší a po jejím okraji vede místní zpevněná komunikace, na kterou navazuje pás lesa. Za lesem je zástavba sídliště Březiny.

V místě plánovaného navýšení odběru vody v současné době stojí jez s příjezovou vodní elektrárnou. Tento jez vzhledem ke své výšce tvoří pro ryby téměř neprostupnou migrační překážku. Koryto řeky v podjezí je zpevněno kamennou dlažbou. Jedná se o třetí jez na řece od ústí.

2.3 Předměty ochrany evropsky významné lokality Dolní Ploučnice

Předmětem ochrany EVL Dolní Ploučnice jsou tři živočišné druhy přílohy II. Směrnice o stanovištích (92/43/EHS) ze dne 21. května 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. Jedná se o druhy vázané svým způsobem života na vodní prostředí, i když každý v jiné formě.

Losos atlantský *Salmo salar*

Lososovitá ryba, podnikající během života dlouhé, tzv. anadromní migrace. Mladé ryby tráví první dva roky života v tocích, kde se narodily. Poté táhnou po proudu řek do moře, kde po dvou letech dospívají. V dospělosti, kdy dosahují délky až 80 cm, táhnou zpět do svého rodiště, kde dochází ke tření. K tahům dochází opětovně, ryby později dosahují délky až 150 cm.

Losos atlantský byl významnou rybou našich řek až do začátku 20. století. Poté, v souvislosti se znečištěním a především regulací řek a výstavbou jezů, jako neprostupných migračních bariér, tah ustal. Poslední jedinci lososa se u nás objevovali do poloviny 20. století. Od té doby byl tento druh považován v českých zemích za vyhynulý. Podobná situace byla i v okolních zemích.

Faktu, že zvířata se vracejí do místa svého narození, využívá rozsáhlý repatriační program, který byl u nás zahájen ve spolupráci s německou stranou. Na horní části Kamenice, Ploučnice a Ohře je v rámci tohoto programu od roku 1998 vysazován plůdek lososa. Počítá se se zprůchodněním všech stávajících migračních překážek, samozřejmostí je důsledná ochrana trdlišť. Takováto trdliště se nacházejí mimo jiné na toku Ploučnice v okolí Benešova nad Ploučnicí a také na několika jejích přítocích. Návrat prvních dospělých ryb byl zaznamenán v roce 2002 a lze tak usuzovat na potenciální úspěšnost programu.

Kuňka ohnivá *Bombina bombina*

Menší žába rozmnožující se v litorálních porostech v tůních, odstavených ramenech řek a rybnících. Dříve široce rozšířený druh, který ustoupil z mnoha oblastí ve druhé polovině 20. století především v důsledku rozsáhlého odvodnění krajiny a jejího celkového vysušení. V současné době je ohrožen především příliš intenzivním rybářským hospodařením a s tím spojenou chemizací prostředí a dalším odvodňováním.

Jeho výskyt je soustředěn především v nížinných oblastech České republiky, ale početné populace dosud přežívají i v některých částech Českomoravské vysočiny nebo v Doupovských horách. V rámci Libereckého kraje se vyskytuje pouze v širším okolí České Lípy, kde byly i některé lokality zařazeny do Národního seznamu evropsky významných lokalit.

V EVL Dolní Ploučnice je kuňka ohnivá soustředěna pouze v mokřadech v nivě Ploučnice pod jejím soutokem s potokem Šporka na západním okraji České Lípy.

Vydra říční *Lutra lutra*

Vydra říční je větší lasicovitá šelma obývající téměř celou palearktickou oblast, svým způsobem života spojená s vodním prostředím. Vydra byla v minulosti ohrožena hlavně přímým pronásledováním, ať již jako zdroj cenné kožešiny nebo jako přímý konkurent člověka při rybářském hospodaření. Zásadním faktorem jejího ohrožení však jsou změny přirozeného biotopu způsobené znečištěním vody, regulacemi toků, odvodňováním apod.

Po částečném zlepšení situace v 90. letech 20. století došlo k návratu vyder do řady oblastí u nás, takže v současné době se znovu dostává do popředí nelegální zabíjení vyder.

V rámci České republiky obývá různé druhy vodních biotopů, její výskyt je však soustředěn především ve třech typech prostředí:

- horské, málo úživné toky,

- menší řeky a potoky, se soustavami nádrží a rybníků v pahorkatinách i nížinách,
- rybníčné oblasti.

Oblasti trvalého výskytu jsou u nás Beskydy a jejich okolí, širší oblast jihozápadních Čech a Českomoravské vysočiny, povodí Orlice a také severní Čechy. Řeka Ploučnice hraje poměrně významnou roli, protože zajišťuje migrační spojitost populace vyder obývajících české vnitrozemí v Lužických horách, Labských pískovcích a na Českolipsku s populací v jižní části Saska. Představuje typický biotop vydry u nás se zachovalou strukturou rybního společenstva, možnostmi úkrytu i dostatečnou rozlohou pro tohoto teritoriálně žijícího živočicha.

3. Charakteristika zamýšleného zásahu

Zamýšlený záměr počítá s převedením současné příjezové vodní elektrárny na elektrárnu derivační a se zachováním provozu elektrárny příjezové. Při jeho realizaci by došlo k převedení části vod do cca 250 metrů dlouhého náhonu a poté zaústění zpět do řeky.

V současné době je využíváno pro účely příjezové elektrárny 5 m³, přičemž je povoleno 6,5 m³. V žádosti o nakládání s vodami se počítá s navýšením o 3,5 m³.

V případě realizace záměru by polovina příjezové elektrárny zůstala v provozu s nutností změny turbíny na regulovanou a zvýšení hltnosti na 3,5 m³.

Minimální hltnost turbíny derivační elektrárny by byla cca 1,5 m³. Spolu se sanačním průtokem v řece, který zajišťuje příjezová elektrárna, to tvoří 5,5 m³. Předpokládá se, že turbína derivační MVE by byla mimo provoz 120 dnů v roce, 90 dnů je v řece průtok vyšší než je hltnost obou turbín. Výraznější vliv na průtok v řece se tedy bude projevovat cca 155 dnů v roce.

Varianty řešení

Záměr je předkládán v jedné variantě, bez variantních řešení.

4. Posouzení vlivů investičního záměru na EVL Dolní Ploučnice

4.1 Zhodnocení úplnosti podkladů

Pro potřeby zpracování tohoto hodnocení byla zadavatelem poskytnuta stručná charakteristika projektu obsahující technické parametry, zakres do mapy a zakres do katastrální mapy.

Pro zjištění aktuální situace byla provedena terénní návštěva na lokalitě dne 4.3.2006.

Uvedené podklady byly dostatečné pro hodnocení vlivů na lokalitu Natury 2000.

4.2 Vyhodnocení vlivů záměru na lokalitu a její předměty ochrany

Povaha a rozsah vlivů obecně

Vybudování a existence jezu pro využití energetického potenciálu řeky představuje poměrně významný zásah do celého ekosystému vodního toku. Jeho vliv lze rozdělit na několik okruhů:

1. Migrační bariéra

Výstavbou a následným provozem jezu je v toku vytvořena pro většinu vodních organismů těžko překonatelná bariéra, která jim znemožňuje protiproudovou, případně též poroudovou migraci. Takovýto stupeň může pro mnoho živočichů znamenat limitující prvek při jejich šíření proti proudu řeky.

Pokud jsou pravidelné migrace součástí jejich přirozeného životního cyklu, je nepřekonatelná překážka v toku faktorem determinujícím jejich existenci.

2. Přímé usmrcování

Umístění nové vodní elektrárny bez vhodného zabezpečení může znamenat hrozbu přímého zabíjení živočichů ve vodě lopatkami turbíny.

3. Změna proudění a struktury toku

Zadržení proudu vody v řece s sebou nese také zpomalení proudění v místě nad jezem a zásahy do struktury toku nad i pod jezem.

Ačkoliv zadržení vody je pouze lokálně omezeno, dochází k ovlivnění rybího společenstva v širších souvislostech. Změnu lze charakterizovat jako posun hranic rybích pásem a zvětšování podílu druhů obývajících pomaleji proudící úseky než byl původní stav. Objevují se tak např. i rybí predátoři, kteří by jinak daný úsek neosidlovali.

Naopak nad jezem dojde k redukci proudných úseků, které jsou pro některé druhy místy rozmnožování, úkrytu apod.

Stavební činnost samozřejmě zasahuje i koryto řeky pod jezem, dochází zde k jeho lokálním změnám.

4. Rušení spojené se stavbou

Stavební činnost v toku i jeho okolí představuje dočasnou zvýšenou hlukovou zátěž i celkově vyšší hladinu rušení. Pro některé druhy organismů to může představovat

v určitých fázích jejich životního cyklu limitující faktor, který ovlivní např. celou vegetační sezónu s rozmnožovacím obdobím.

Povaha a rozsah vlivů na jednotlivé předměty ochrany

A. Losos atlantský *Salmo salar*

Pro tuto rybu představuje přítomnost jezu zcela limitující faktor pro její existenci na lokalitě. Nepřekonatelná překážka znemožňuje každoroční migraci na místa rozmnožování i zpět do moře.

Také nedostatečná zábrana proti vnikání do turbíny výrazně zvyšuje mortalitu táhnoucích jedinců a tím ohrožuje stav celé populace.

Další vliv s projevuje ve změně rybiho společenstva i v potenciální úbytku trdlišť.

B. Kuňka ohnivá *Bombina bombina*

Tento druh se v rámci EVL vyskytuje pouze na jediné lokalitě. Jedná se o mokřad v nivě Ploučnice u České Lípy, pod přítokem Šporcky.

Druh podniká migrace na a z místa rozmnožování, jímž jsou tůně v mokřadu. Stejně jako většina dalších druhů obojživelníků neosidluje tekoucí vodu. Vzhledem k tomu, že plánovaný záměr se nachází mimo migrační potenciál kuňky z této lokality, lze předem vyloučit jakýkoliv negativní vliv na populaci druhu v EVL.

C. Vydra říční *Lutra lutra*

Tento druh představuje vysoce pohyblivého živočicha s noční aktivitou, schopného překonávat při migraci i poměrně obydlená území. Většina migrací a přesunů, které mohou být i dosti dlouhé, se děje v zimním období, více migrují samci.

Území dotčené plánovaným záměrem nepředstavuje ideální biotop vydry, která se zde patrně trvale nevyskytuje. Blízkost osídlených částí na obou březích způsobuje příliš vysokou hladinu rušení a do značné míry omezuje podmínky pro její existenci. Vydra osidluje spíš výše položené úseky, kde není lidské osídlení tak intenzivní.

Nicméně dolní tok řeky Ploučnice je jedním z významných koridorů spojujících rozsáhlou populaci v Sasku s populací v severních Čechách.

Příliš vysoké jezy s kolmými břehy mohou být do jisté míry překážkou pro pohyby vyder podél toku. Lze však předpokládat, že za dodržení určitých podmínek lze tento vliv minimalizovat.

Posouzení závažnosti těchto dopadů na předměty ochrany dané lokality

A. Losos atlantský *Salmo salar*

Vliv nově umístěvaného jezu v EVL pro tento druh by znamenal výrazný zásah do jeho biotopu a jeho realizaci by nebylo možné doporučit. Plánovaný záměr však předpokládá využití stávajícího jezu, přičemž při této příležitosti lze vyloučit některé, výše jmenované negativní faktory. Struktura rybiho společenstva i koryta toku jsou v současné době již stávajícím jezem ovlivněny. Využití vod pro derivační MVE tak nebude znamenat jakoukoliv změnu stavu. Za určitých, předem stanovených podmínek minimalizujících negativní vliv jezu, jeho rekonstrukce může znamenat naopak zlepšení stavu pro lososa. Tyto podmínky zahrnují vybudování funkčního rybiho přechodu, použití funkčních zábran proti vniknutí ryb do turbín, striktní dodržování minimálních zůstatkových průtoků daných metodickým pokynem č. 9 odboru ochrany

vod Ministerstva životního prostředí ke stanovení minimálních zůstatkových průtoků ve vodních tocích. (Věstník MŽP č. 5, 1998).

B. Kuňka ohnivá *Bombina bombina*

Plánovaný záměr nebude mít vliv na populaci kuňky ohnivé v EVL Dolní Ploučnice.

C. Vydra říční *Lutra lutra*

Vzhledem k faktu, že plánovaný záměr předpokládá využití již stávajícího jezu lze vyhodnotit vliv záměru na vydru jako méně významný. Nutno požadovat zachování pásu zeleně podél zahrad na levém břehu řeky a instalaci zábran proti vniknutí zvířat do MVE.

4.3 Vyhodnocení možných kumulativních vlivů

Vliv MVE se výrazně násobí při jejich větší koncentraci na toku. Řeka Ploučnice je postižena poměrně velkým počtem těchto zařízení. Při posuzování proto musí být bráno v potaz i umístění dalších vodních děl nad i pod plánovaným záměrem. Jez na ř. km. 4,512 je v pořadí třetím jezem od ústí řeky do Labe. První jez, který je shodou okolností spravován týměž investorem jako posuzovaný záměr, je v současné době již zajištěn funkčním rybím přechodem.

Vzhledem k vysoké koncentraci jezů na toku je nutné požadovat postupně i při jakémkoliv změně těchto staveb jejich zprůchodnění funkčním rybím přechodem. Budování nových jezů na toku nelze doporučit.

4.4 Celkové posouzení záměru

Závěr:

Vliv posuzovaného záměru na populace druhů, jež jsou předmětem ochrany v EVL Dolní Ploučnice nebyl vyhodnocen pro žádný z druhů jako významně nepříznivý. **Nepříznivé ovlivnění představuje stávající jez pro populaci lososa atlantského.** Minimální nebo žádné ovlivnění lze očekávat u vydry říční. Vliv není předpokládán u kuňky ohnivě.

Z výše uvedených důvodů **lze doporučit povolení k navýšení nakládání s vodami za předpokladu splnění následujících podmínek:**

Podmínky:

- Jez pro nadržení vody bude rekonstruován ve **spojení s vybudováním rybího přechodu**. Detailní projekt přechodu bude schválen Komisí pro rybí přechody při Agentuře ochrany přírody a krajiny ČR. Variant technického řešení rybího přechodu je pravděpodobně více, konečná podoba bude záviset též na vlastnických poměrech pozemků i na požadavcích dalších zúčastněných subjektů. V každém případě však musí být zajištěn celoročně stálý vábící proud vody k ústí přechodu v úseku toku pod jezem. Průtok v přechodu musí být minimálně 0,4 m³.
- Vtok do náhonu bude zajištěn česly zabraňujícími vniknutí ryb do turbíny MVE. Na výtoku z plánované derivační elektrárny bude umístěn elektrický odpuzovač ryb.
- Bude zachován travnatý pás podél levého břehu.

5. Seznam literatury a použitých podkladů

Pro účely hodnocení byly zadavatelem poskytnuty následující podklady:

- Stručný slovní popis projektu
- Základní mapa pro zákres

Literatura:

- Anonymus (1997): Zhodnocení standardních metod používaných k vyhodnocení velikosti a významnosti vlivů na životní prostředí. Časopis EIA 2/1997.
- Hlaváč V., Anděl P. (2001): Metodická příručka k zajišťování průchodnosti dálničních komunikací pro volně žijící živočichy. AOPK ČR Praha:1-51 s.
- Just T., Šámal V., Dušek M., Fischer D., Karlík P., Pykal J. (2003): Revitalizace vodního prostředí. AOPK ČR Praha. 144 s.
- Mackovčín P. (ed.) 1999: Chráněná území ČR, Ústecko svazek I. Praha
- Metodický pokyn č. 9 odboru ochrany vod Ministerstva životního prostředí ke stanovení minimálních zůstatkových průtoků ve vodních tocích. Věstník MŽP č. 5, 1998.
- Nařízení vlády 132/2005 Sb., kterým se stanoví národní seznam evropsky významných lokalit
- Směrnice 92/43/EHS o stanovištích, včetně příloh
- Vyhláška 395/1992, kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny
- Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny
- Zákon 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí

Použité zkratky:

EVL – evropsky významná lokalita

MZP – minimální zůstatkový průtok

MVE – malá vodní elektrárna

6. Seznam příloh

1. Situační mapa lokality
2. Fotografická příloha